Գ. ՏԱՐԻ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 29 ՄԱՐՏ 1900

ԹԻՒ 216

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Բուլղարիոյ համար
Տարեկան 12 Ֆր.
Վեցամսեայ 6 »
Այլ աշխարհներու համար Տարեկան 15 »
Վեցամսեայ 8 »
Ամերիկայի համար
Տարեկան 3 տ.
Վեցամսեայ 1.50 »

ԾԱՆՈՒՑՄԱՆՑ ՎՃԱՐԸ
Չորրորդ էջի տողը առաջին երեքին համար 40 սանթիմ և իսկ վերջին երեքի համար 20 սանթիմ է. Երեքէն աւելի անգամներու համար 20 % զեղչ կըլլայ.

Բուլղարիոյ համար ձեռք
)(ԳԻՆ 15 ՍԱՆԹԻՄ)(

ՇԱՐԺՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ
Отговорникъ: Д-ръ Т. Хр. Стояновъ

Նամակ եւ դրամ ղրկել Խմբագրութեան
...«Шаржумъ»
Варна.
Redaction du journal
«Charjoum»
Varna (Bulgarie)

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

Արտասահմանի համար ձեռք
)(ԳԻՆ 20 ՍԱՆԹԻՄ)(

R. P. Kalemkarian
(Autriche)
Mechitharistengasse W. 4
Vienne
WIEN ... 00

ԻՆՉՈ՞Ւ ՉԷ ԱԶԴՈՒՄ

Օրմանեան և Արթին փաշա սպառնագրեր են ստացել . ոչ կարեւորութիւն են տալիս և ոչ էլ վախենում են ։ Ինչո՞ւ ։ Դեռ մի քանի տարի առաջ յեղափոխական սեէ մարմնից ղրկված սպառնագիրը թէ պարզ հային և թէ բարձրաստիճանին սարսափի մէջ էր գցում . ստացողը ամեն ճիգ թափում էր կարելի եղածին չափ շուտով արդարանալ յեղափոխական մարմնի առջեւ , կատարել նրա պահանջները և հրամանները ։ Ինչո՞ւ այսօր այդ սպառնագրերը ոչ միայն չեն ազդում , այլ և ստացողների արհամարհանքին և ծաղրին են ենթարկվում դրանց ուղարկողները ։

Շատ պարզ է , որովհետեւ սպառնագրերը մնում են միայն սպառնալիքներ . Նրանց չէ հետեւում գործադրութիւն . մի թղթի կտորից յետոյ մէջտեղ չէ գալիս պաղ երկաթը կամ կարմիր գնդակը ։

Մի կողմ թողնենք այն հարցը թէ արդեօ՞ք Օրմանեան և Արթին փաշա իսկապէս գնդակի արժանի են թէ ո՞չ . եթէ այդքան յանցաւոր չեն , ուրեմն և չը պէտք է սպառնալ , որովհետեւ սպառնալիքից յետոյ անպատճառ պէտք է և գործադրել , որպէսզի յեղափոխական կազմակերպութիւնը իր ակնածելի դիրքի վրա մնայ ։

Յեղափոխական մարմնի կողմից ղրկված սպառնալիքները , որոնք չեն գործադրվելու՝ նմանում են մասնաւոր անհատների կողմից եկած անստորագիր նամակների , որոնք միմիայն արհամարհանքի են արժանանում ։

* * *

Չը պէտք է ուրանալ այն իրողութիւնը որ վերջին տարիներում մեր յեղափոխական մարմինները կորցրել են իրենց նախկին ազդեցութիւնը . այդ կորստի պատճառները շատ են և այստեղ մանրամասնօրէն պարզելու պէտքը չենք զգում , որովհետեւ կարծում ենք թէ ամենքնիս համար պարզ իրողութիւնը այն է , որ այլեւս շատ շատերը չեն ակնածում և չեն վախենում յեղափոխական մարմիններից ։ Այդ պատճառաւ էլ հիմա յեղափոխական մարմինները կրկնապատիկ ճիգեր պիտի թափեն իրենց դիրքը բարձրացնելու թէ հայ տարրի և թէ թուրք կառավարութեան առջեւ ։ Եւ այդ բարձրութիւնը կարելի է ձեռք բերել յըջողութեամբ . այդ յըջողութիւնը պէտք է կայանայ նրանում որ մեր՝ յեղափոխական կազմակերպութիւնները աջ ու ձախ երախայական սպառնալիքներ չը տեղացնեն , և եթէ սպառնան իրագործեն ։ Մէկ խօսքով կարմիր կնիքը չը [illegible] ցոյց տան և կարմիր գնդակը ։ Ամեն բան խոնարհվում է իրական ուժի առջեւ — բարոյական և ֆիզիքական ։ Հիմա վերջապէս ամենայարմար ժամանակն է որ մեր յեղափոխական մարմինները որոշ կերպով ցոյց տան այդ ուժերը , ի հարկէ եթէ միայն դրա պէտքը անհրաժեշտաբար զգացվում է ։

ՎԱՐԴՕ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կ. ՊՈԼԻՍ , 24 Մարտ

Եըլտըզէն անմիջական կարգադրութիւն եղաւ Օրմանեանը համոզելու որ հրաժարականը ետ առնէ , բայց Օրմանեան չուզեց ։ Ան ատեն Սուլթան զինքը պալատ հրաւիրեց եւ յորդորեց չը հրաժարիլ , խոստանալով նոր իրատէ ընել Կիլիկիոյ ընտրութիւնները պատրիարքի ուզածին պէս ընելու ։

Օրմանեան իր շրջապատողներուն պարծանքով մը ըսեր է որ ինքը Սուլթանին համարձակօրէն յայտներ է թէ՝ ձեր իրատէները չեն գործադրուիր՝ պաշտօնեաները կարեւորութիւն չեն տար եւ այլն , եւ աւելցուցած է որ ինք պաշտօնի չի պիտի երթայ , մինչեւ որ կայսերական հին իրատէն եւ Կիլիկիոյ համար արուելիք նորը չի գործադրուին ։ Բայց ամենէն վստահելի աղբիւրներէ լսեցի որ Օրմանեան ներկայացեր է Սուլթանի , լացեր , ուշագնաց է եղեր ... եւ ոչինչ կրցեր է խօսիլ ։ Պալատականները անոր օշարակ , դեղ , զովացուցիչներ տուեր եւ կերպով մը դուրս են ղըրկեր ու ետքէն ալ վրան խնդացեր են ։

Այս անգամ ալ Օրմանեան ուզեց իր երկրորդ հրաժարականով թէ ժողովուրդի սիրտը շահիլ եւ թէ կառավարութենէն քանի մը ոսկի փըրցընէ . բայց կերեւի իր այդ ծաղրածութիւնը այս անգամ լուրջ կերպարանք պիտի առնէ ։

Երբեմն իրար սրտակից ու բարեկամ Արթինի եւ Օրմանեանի մէջ այսօր սեւ կատու է անցեր . իրարու թշնամութիւն կընեն ։ Կեղծ եւ շահու համար իրար յարած մարդերու բարեկամութիւնը կարճատեւ կըլլայ ։ Արթին կը լսէ որ Օրմանեան զինքը կը բամբասէ , իսկոյն կը թշնամանայ եւ ահա երկու ամիս կայ որ ոչ մէկ ժողովի կերթայ , ոչ մէկ ազգային գործի կը խառնուի ...

Արթին՝ Օրմանեանի երկրորդ հրաժարականին լուրը առնելուն պէս կուրախանայ . ու այսօր Թուրք տիպլոմաթի ամէն սատանայութիւնները կընէ հրաժարականը ընդունել տալու , Օրմանեան աթոռէն հեռացնելու ։

Հրաժարականի պատճառով Սուլթան հրամայած է Կիլիկիոյ ընտրութիւնները յետաձգել . իսկ Պատրիարքարանը Կիլիկիոյ ամէն թեմերուն գիրեր ղրկած է որ Պահա պէյի կամ Պահրի փաշայի ընտրողական հրաւէրին չի պատասխանեն , այլ ընդունին միայն Պապայեանի հրաւէրը ։

Չորս հինգ օր առաջ արդարութեան նախարարն ալ կը կանչէ Օրմանեանը համոզելու . բայց չի յաջողիր ։

* * *

Ըսի թէ Արթին կաշխատի որ Օրմանեանի հրաժարականը ընդունուի , այդ ինքնին ըստինքեան լաւ գործ մըն է — թէեւ անձնական հակառակութենէ բղխած ։ Անցեալ օրեր Արթին Յուդա Իսկարիովտացի անուանեցի , անշուշտ Շարժումի ընթերցողները կը յիշեն , իսկ այսօր կուզամ քիչ մը դէպի լաւ կողմը թեքելու Արթինի պատիւը . իբր փաստերու արձանագրող դէպք մը յիշելով ։

Արթին Սուլթանի ուղերձ մըն է տուեր լոկ իր կողմէ , որու մէջ յիշուած է որ «Ռուսիա Կովկասի հայերը կը նեղէ , դպրոցները գոցեց , կալուածները խլեց , լրագիրները կը դադրեցնէ , բարեգործական ընկերութիւնները կը նեղէ եւ այլն , բայց այսօր յանկարծ իբր թէ կաթողիկոսի խնդիրքով պաշտօնական թերթի հայատեաց խմբագիր Վելիչկօն կը հրաժարեցնէ , Կովկասի փոխարքան կը հեռացնէ , խլած կալուածները ետ կուտայ , մեզի վերաբերող 50,000 գաղթականներուն իբր թէ պաշտպանութիւն կը ցուցնէ եւ այլն ։ Այս ամէնը դաւ մըն է մեր դէմ որ կընէ , հայ տարրը կը կապէ իրեն հետ , անոր սիրտը կը գրաւէ , որ վաղը դժուար պարագաներու մէջ միշտ իր կողմը ունենայ ։ Արդ , լաւ չէ՞ր որ մենք ալ քանի մը չնչին զիջութիւններ տանք եւ մեր հպատակ հայերու սիրտը տաքցնենք առ մեզ» ։

Կըսուի թէ Սուլթան հաւներ է առաջարկին եւ արդէն հրամայեր է որ զինուորական տուրքին խոշոր պարտքին մէկ մասը ներէր ըլլայ ժողովուրդին . մէկ մասն ալ բաժնուի վեց տարիներու վրայ եւ այնպէս գանձուի ժողովրդին դիւրութիւն ըլլալու համար ։

Աս է Արթինի ըրած նպաստաւոր եւ աղէկ քայլը ։ Բայց թէ աս ալ ինչ ներքին [illegible] դրդումէ եղած է չեմ գիտեր ...

Ինչ որ ալ ըլլայ աղէկ է . կէս թուրք փաշայէ մը այսչափ շնորհք ... մե՛ծ բան է ։

Բայց կասկածս այնքան մեծ է աս մարդու վրայ , որ կը խորհիմ թէ միգուցէ ինք հնարեր եւ ինք տարածեր է այս լուրը ...

Դեռ քիչ մըն ալ սպասելու է , մինչեւ որ դէպքերը իրենք պարզեն մեր բռնելիք դիրքը դէպի քանի մը անձեր ։

* * *

«Յեղափոխական գոմիթէի կարմիր կնիքը» նորէն ասպարէզ է եկեր Պոլսոյ մէջ ։

Երջանիկ օրե՞ր . կային ժամանակներ , երբ աս կնիքը կտոր մը թուղթի վրայ ստացողը ... կամ կը սոսկար կամ կուրախանար ։ Կը սոսկար երբ սպառնագիր կառնէր կամ իրմէ դրամ կը պահանջուէր . կուրախանար , երբ տուած դրամի ստացագիրը կամ այլ հաղորդագրութիւն մը կը ստանար ։

Օ՛ բարքեր . օ՛ ժամանակնե՛ր . քիչ տեւեցիք դուք ։ Առատ չափերով ամենօրեայ գործածութիւնը . միլիոնաւոր խարդախութիւնները , կեղծիքն ու զրպարտութիւնը , ներքին եղբայրասպան կռիւները եւ իրարու նետած ցեխն ու աղբը կորեցին «կարմիր կնիքի» պատիւը ։

Ամէնուն յայտնի է քանի հազարներով սպառնալիքներ անգործադրելի մնացին ։

Սրտի ցաւով աս խորհրդածութիւններ ըրինք երբ կուզամ ըսելու որ Օրմանեան եւ Արթին վեց օր առաջ այդ տեսակ սպառնագրեր ստա-

ցած են «Հնչակեան գոմիթէէն» եւ կարծեմ վերակազմեալներէն. կը պահանջուի հրաժարուիլ, այլեւս չը խառնուիլ ոեւէ ազգային գործի։

Գերագոյն դժբախտութիւնը այն է որ Օրմանեան եւ Արթին փոխանակ վախնալու, խնդացեր են, արհամարհեր են «կարմիր կնիքը», որովհետեւ վերջին 8—10 ամիսներու մէջ քանի մը անգամ ստացեր են։ Երանի թէ այս անգամ ուղարկողները նախօրօք մտածած ըլլային թէ ինչ պիտի ընեն, եթէ կարմիր կնիքը արհամարհուի։

Եթէ պիտի լռեն, լաւ էր որ երբեք չը գրէին. իսկ եթէ հակառակ պիտի գործադրեն՝ մենք ալ կը ծափահարենք... Թէեւ քիչ մը ուշ է որովհետեւ արդէն հրաժարած են — Արթին երկու ամիսէ աւելի է — իսկ Օրմանեան մարտ 4էն։

ԲԱԺ

ՊՐԱՅԻԼԱ, 25 Մարտ

Խորհող ու լրջամիտ դասակարգի մը համար գաւաղանի հարուածը այնքան ծանր չի պիտի ըլլար որքան՝ երբ թշնամանք երեսին նետուած՝ մէկ քանի բառ ողորմութեամբ։

Խնդիրը դարձեալ տեղւոյս մէջ տիրապետող և հետզհետէ աճող թշուառութեան վրայ է։ Քանի մը օր է որ նոյնիսկ ուտելու զրկուած կարօտեալներու թիւը հասած է 70ի, բաց տեղւոյս հոգեւոր հովուին քով գտնուած պաշտօնական ցանկերու. և այս թիւը ապահովաբար հարիւրի ալ բարձրանալու ամէն հաւանականութիւն կայ։

Բոլոր այն ծանօթ բարեսէրները, որ ամէն դժուար պարագաներու մէջ չեն թերացած օգնութեան հասնիլ կարօտեալներու և որ վարժուած են, առանց բացառութեան, չարախօսութեամբ և դժգոհութեան ցոյցերով՝ կրկին ոխակալութիւնն մէկ կողմ դրած կը խլրտին պատնէշելու թշուառութիւնը և ստամոքսներու գալարումներուն դէմ կռուելու։

Անոնք մարդկութեան տուած խիստ ու անհասելի դասերուն մէջ միայն կրնան կչռել իրենց կորուստին ծանրութիւնը։

Թերեւս աւելորդ է խօսքը անմիջական անօթութիւնը չը մեղմելու, և սակայն մարդը ամէն ժամանակէ աւելի ընդունակ կը դառնայ կաղապարուելու և կոշտանալու։

Հետեւաբար ամէն գովեստի արժանի գտնելով հանդերձ այն ջանքերն որ կըլլան հանրածանօթ բարեսէրներու կողմանէ առ կարօտեալներն, աւելորդ չի պիտի ըլլայ թերեւս անմիջապէս յաւել թէ՝ անոնց մեծագոյն բարիքը ապահովութեան մատուցումին մէջ է։

1894ի օգոստոսին էր որ ընդ ատենապետութեամբ Տիար Բ. Ն. Իւզպէքեանի կազմուած էր Աղքատախնամ ընկերութիւն մը տեղւոյս մէջ՝ նպատակ ունենալով նիւթապէս և բարոյապէս նպաստել հիւանդներու ու կարօտեալներու։ Աղքատախնամը իր գոյութեան մէկ տարուան շրջանին մէջ յաջողած էր մօտաւորապէս 4000 փրանք դրամագլուխ մը ապահովել, մեծ մասամբ շնորհիւ Տ. Բ. Ն. Իւզպէքեանի «Անիէն տիւ Տանիւպի», որուն հասոյթը ընկերութեան նուիրած էր, և [illegible] անհատական նուիրատուութիւններէ։

Եւ Աղքատախնամը որ այսօր առանց չափազանցութեան 15—20,000 փրանք դրամագլուխ մը պիտի կարենար ունենալ, քայքայուած է ժողովրդի անհաշիւ խեռութեան պատճառաւ։ Աղքատախնամի գանձանակին մէջ 10 սանթիմ ձգողը մեծամեծ հաւակնութիւններ ունենալ սկսած էր ընկերութեան հանդէպ։ «Ինծի տուաւ, ինծի չի տուաւ»ի նման բաներ կը խօսուէր ամենուրեք։ Մինչեւ իսկ Աղքատախնամէն փոխառութիւն կնքել ուզողներ չի պակսեցան։

Եւ երբ մերժուեցան այս խնդրանքներն ընկերութեան գործադիր անդամներու կողմանէ, այս վերջիններն սկսան նախատուիլ, ամբաստանուիլ և ամէն տեսակ անարգանքի ենթարկուիլ։

Եւ ահա երեւան եկան կուսակցութիւններ ու երկպառակութիւններ, որոնց հետեւանքն այն եղաւ որ Աղքատախնամի պատուարժան ատենապետը հրաժարեցաւ իր պաշտօնէն՝ կտրելով միանգամայն «Անիէն տիւ Տանիւպի» հասոյթը, որ ընկերութեան մեծագոյն հարստութիւնն էր, և անոր հետ Աղքատախնամի միւս վարիչներն ալ հրաժարելով պատրաստ գտնուած դրամը երեմանապատիւ Տէր Ստեփան քահանայ Կիւլիւմեանի տրամադրութեան տակ դրուեցաւ, որպէսզի գործածուի հիւանդ ու կարօտեալներու նպաստին մինչեւ որ սպառի այն։ 1896էն ի վեր արդէն բոլորովին սպառած էր այդ գումարը, և տեղւոյս ոչ բնիկ և ոչ գաղթական ազգայիններն իրենց կորուսին ճշգրիտ գիտակցութիւնը զգացած չէին այնչափ, որչափ անցեալ տարւոյ աշունէն ի վեր երբ երաշտութեան պատճառաւ տիրող անգործութենէն վերջապէս համոզուեցան թէ ինչ մեծ ու անդառնալի սխալ մը գործած են պատճառ դառնալով ուղղակի թէ անուղղակի Աղքատախնամի քայքայումին։

Յետադարձ ակնարկներ անցեալին վրայ կրնայ լաւագոյն օգուտներն ունենալ ներկային ու ապագային վրայ. բայց ինչ որ անդառնալի է, ժամանակին ու միջավայրին կորուստն է։

ԿՇԻՌ

——).(——

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Պոլսոյ մէջ հրատարակուող «Մուրհանդակ» անուն լրագիրը իր 319 թիւ և 15 Մարտ 1900 թուականու չորեքշաբթի օրուան թերթովը՝ Ազգային Քրոնիկ վերնագրին տակ Պոլկարիս այցելու հօրը Գեր. Բարդուղիմէոս վարդապետ Պաղճեանի պաշտօնի որդինքը քննադատելով իր քննադատական խորհրդածութեանց իբրեւ յենարան ի մէջ կը բերէ Վանայ մէջ վախճանեալ Տօքթ. Թովմասեանի և իր աներոջը Աւետիս Պարոնեանի յուղարկաւորութեանց հանդէսներուն նկատմամբ՝ Վանայի պատ. ազգային թաղական խորհրդոյ և հանգուցելոց ընտանեաց միջեւ ծագած խնդիրներուն մասին իրեն հաղորդուած լուրերը, և առանց անոնց ստուգութիւնը հաստատելու այդ հետեւութեամբ թողլ կուտայ իրեն թէ՝ Գեր. այցելու հօրմէն և թէ Վանայի ազգային թաղ. խորհրդոյ պաշտօնեաներն անուանարկելու ջանալ յանձն իր ընթերցողաց։

Այսպիսի դիւրահաւան և միամիտ թերթի մը մասին իմ ընելիքս խնդրոյն վերջաւորութեանը թողլով իբրեւ ճշմարիտ իրազեկ բոլոր եղելութեանց՝ ներկայիս կը յայտարարեմ թէ, յիշեալ թերթին մէջ այդ երկու ննջեցելոց յուղարկաւորութեանց հանդէսներու մասին գրուածներն բացարձակապէս սուտ են՝ հետեւաբար պարտ անձին կը համարիմ հերքելով այդ սուտերը մերկացընել բացարձակ ճշմարտութիւնը։

Անցեալ դեկտեմբեր ամսոյ մէջ տեղս կը վախճանի Աւետիս Պարոնեանի փեսան Տօքթ. Ե. Թովմասեան. հանգուցելոյն ընտանեաց կողմանէ ատամնաբոյժ Տիար Յ. Ա. Փափազեան կը ներկայանայ տեղւոյս ազգային թաղ. խորհրդ-

---

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄՇՈՅ [illegible] ԱՆՑՔԵՐ, ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՅԵՏՈՅ, ԵՒ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

Բ.

Այսպէսով 1880 թուականի սկիզբները փոխան Արիֆ փաշայի կործանարար ծրագրին, հայոց կողմանէ եղած պահանջմանց համաձայն սկսաւ չարունակուիլ, սէր-թահսիլտարութիւնը, իր առաջին անխիղճ եւ գազանային ձեւը մէկ կողմ թողլով. օրինաւոր սահմանի ներքեւ սկսաւ առաջ տարուիլ. միւլթէզիմութիւնը վերջացաւ, գիւղ առնելը գիւղին ձգելով, 14 տեսակ նոր ստեղծուած տուրքերն ջնջուեցան. հետզհետէ երթալով ամէն բան օրինաւոր սահմանի ներքեւ պիտի մտնար, գոնէ առ ժամանակ, հայ ժողովուրդը եւ Պատրիարքարանը խաբելու համար։ Այդ միջոցին յեղափոխական շարժման դէպք մը տեղի ունեցաւ Ս. Կարապետէն 5—6 ժամ հեռաւորութեամբ, Կարնոյ ճանապարհի վրայ. Բիւրակեան լերանց գօտիներէ միոյն մէջ Գանլը-Տէրէ ըսուած տեղը։

1872—73 թուականներուն, Սուրբ Կարապետի առաջնորդ Սրուանձտեանց Գարեգին եպիսկոպոսի օրով, նոր սիստէմի գութան մը բերուեցաւ. նոր գիւտ մը որ Մշոյ երկրի մէջ մուտ կը գտնէր, առանց վարպետի կարելի չէր գործածուիլ. Մուշ եւս չէր կրնար տալ այնպիսի վարպետ մը որ կարենար հասկնալ ու գործածել. հետեւաբար Պոլսէն վարպ'ետ մը բերելու պէտք կար. ուստի Խրիմեան Հայրիկ այդ կարեւոր պակասութիւնը լեցնելու համար, Սեբաստացի Թումբիկեան Կարապետ գութանի գործածութեան համար վարպետ կարգելով, Մշոյ Ս. Կարապետ ղրկեց։

Թումբիկեան Կարապետը, ոչ թէ գութանի վարպետ մըն էր միայն, այլ բառին բուն նշանակութեամբ, միմիայն անկեղծ յեղափոխական մը եւս. որքան որ հողային աշխատութեամբ կը զբաղէր, կրկնապատիկ եւս ժողովրդեան ներքին ցաւերուն կը թափանցէր. անոնց ձեռք առնուելիք միջոցները ներշնչելով. այսպիսով շաբաթներով հայ գիւղեր կը պտըտէր, գաղափարակիցներ փնտռելու, եւ միանգամայն ժողովրդեան կեանքն եւս ուսումնասիրելու։ Այդ միջոցին մենք Սուրբ Կարապետի դպրոցը կը կարդայինք. շատ անգամներ ալ դպրոց կայցելէր. ժամերով աղայոցս հետ խօսակցութեան երբեմն ալ վիճաբանութեան կը բռնուէր, ժողովրդեան դէպի կորուստ առաջնորդող վտանգներն մատնանիշ ընելով. միեւնոյն ժամանակ ալ գալիք աղետաբեր հետեւանքը ցոյց տալով. այդ ամէն ցաւալի հետեւանքներու պատասխանատուն մեզի կը նկատէր, սաարկելով թէ՝ այժմ գիտութեան ժամանակ չէ, այլ քիչ շատ ազգային պատմութիւն ուսումնասիրելէ յետոյ, անպայման պէտք է դպրոցը ձգել եւ ժողովրդեան խաւերու մէջ մտնել. անհրաժեշտ միջոցներ ձեռք առնելով ժողովրդականութիւն շահիլ. միմիայն այդ միջոցով կարելի պիտի ըլլար, անոնց երակներուն մէջ կենդանութիւն մը ներշնչել, այս կորստաբեր թմրութենէն արթնցնել։ Այսպէս երկու տարի Սուրբ Կարապետ մնալէ եւ Մշոյ աշխարհը լաւ մը ուսումնասիրելէ յետոյ, Կ. Պոլիս վերադարձաւ, իր սիրտը ու հոգին այդ երկրին հետ կապուած թողլով։

Իսկ պատերազմէն յետոյ, Թուրք կառավարութեան յոռի ընթացքը դէպի հայ տարրը, ստիպեց տասնեակ մը ինքնաճանաչ, հայրենասիրութեան տենչով վառուած, անկեղծ անհատներու գործնական ասպարէզ իջնել հայ ժողովուրդը յեղաշրջելու, որով սկսան կամաց կամաց Հայաստանի գաւառներու մէջ իրենց գլուխները դուրս բերել. 12 տարի առաջ, գալիք ցաւալի հետեւանք նախատեսող եւ միանգամայն միջոցներ խորհող ու զգուշացնող մը, կարելի չէր որ այլեւս լուռ նստելով

գոյ և կը խնդրէ որ, յուղարկաւորութեան հանդէսը կարելի եղածէն աւելի փառաւոր կատարուի և որոյ շքեղութեան համար ինքն ծախս չի խնայուի. Թաղ. խորհուրդը իր սակագնոց մէջ արտակարգ Թաղման ատրեանը ցոյց կու տայ իրեն, որ առանց ուզելու եկեղ բարակ ղայն քըննել կը կրկնէ—հանդէսին կարելի եղածէն աւելի շքեղութեան համար բան մը չի խնայուի, խոստանալով միանգամայն թէ, լիովին պիտի վարձատրուին Թաղ. խորհրդոյ աշխատութիւններն այդ մասին. Թաղ. խորհուրդը Տ. Յ. Ս. Փափազեանի պատուաւորութիւնը ծանուցելով և հանգուցեալին ընտանեաց և պարագայից նկատմամբ մինչև վերջին օրեր բարեմիտ տօնքեր գաղափար մը ունենալով փափկանկատութեան անյարմար կը տեսնէ այդ գաւաթին վայրկեանին յուղարկաւորութեան հանդէսին ծախսերը կանխել ուզել. Հետևաբար պաշտօնութիւն մը չըլլալու համար ինքն անձամբ կը ձեռնարկէ հանդէսին կարգադրութեան և ամբողջ օր մը կը զբաղի անոր պատրաստութեամբ. և լիովին յուղարկաւորութեան հանդէսը Սպանայի մէջ նմանը չի տեսնուած շքեղութեամբ կատարուեցաւ, զոր կը ստուգեն նոյնիսկ Տ. Յ. Ս. Փափազեանի առ Թաղ. խորհուրդին ուղղեալ նամակները:

Հետևեալ օրը Թաղականութիւնը իր հաշուեցուցակը կը ներկայացնէ Տ. Յ. Ս. Փափազեանի, որոյ գումարը կը հանէր 853.95 ֆրանքի, որոյ մէջ հաշուելով եկեղեցւոյ, վարժարանաց, քահանայից, դպրաց դասուն, եկեղեցւոյ այլ աշխատաւորաց, դագաղակիրներու, մեռելոյ լուացողին, գերեզմանափորին, պսակակիրներուն և այլոց իրաւունքներով, հանդէսին համար գնուած զանազան կերպաս, ժապաւէն և մոմերու արժէքները. Մի քանի օր վերջը 95.50 ֆրանք Թերհաշիւ մը միայն կը ղրկուի Թաղ. խորհրդոյ, վճարելու համար անմիջական ծախսերը, մնացորդը երկու օրէն կարգադրելու խոստմամբ:

Կանցնին օրեր և Թաղ. խորհուրդը խիստ քաղաքավարական նամակաւ մը մնացորդ գումարը կը պահանջէ Տ. Յ. Ս. Փափազեանէ, որ նամակաւ մը մի քանի օր կը յետաձգէ վճարումը. դարձեալ կանցնին օրեր առանց արդիւնաւոր պատասխանի մը և այսպէս փափկանկատ ոճով մը կը փոխանակուին մի քանի Թղթակցութիւններ առանց արդիւնքի: Փափազեանը իր մի նամակաւ կը բացատրէ խորհրդոյ իրաւունքը և իր ամօթով մնալը հաշուոյ վճարման յապաղման պատճառաւ, և կը խնդրէ որ երկու միօրինակ նամակներ ուղարկուին քիչ մը աւելի ազդու ոճով գրուած. մին իրեն և միւսը հանգուցեալին ընտանեաց արդարացնել տալու համար վճարումը: այս ալ կը կարգադրուի և ի պատասխան որոյ հաշուոյ իբրև չափազանցութեան դիտողութիւններ կըլլան Թաղ. խորհրդոյ մանաւանդ 250 ֆրանք ազգային երկսեռ վարժարանաց անուան իբրև նուէր գրուած գումարին. Թաղականութիւնը կը բացատրէ թէ, այդ նուէր չէ, այլ բացառիկ Թաղման հանդէս ուղղէ մը ըստ սակագնի իբրև պարտաւորիչ տուրք կը գանձուի, և նոյն օր վարժարանք ի նշան սգոյ կը փակուին և վարժարանին դուռը սև շղարշով մը կը պատուի, ինչ որ արդէն ըրած էր Թաղականութիւնը:

Ասոր վրայ Տիար Յ. Ս. Փափազեան նամակաւ մը կը պատասխանէ թէ՝ ընտանեկան ժողովը պիտի կարգադրէ այդ հաշիւը, որ չուզեր ներկայացուած ամբողջ գումարը վճարել, հետևաբար ինքզինքը խորհրդոյ առջև պատասխանատուութենէ զերծ անուանելով յիշեալ ընտանեկան ժողովին վրայ Թողուլ կը ջանայ խնդիրը:

Արդէն ամիսներ անցած լինելով և Թաղականութիւնը այս ամուլ Թղթակցութեանց վերջը չի կարենալով առնուլ, կը ճարահատի և այս հաշուոյ համար միակ պատասխանատու Յ. Ս. Փափազեանը ճանչնալով վերջին գիր մը կը գրէ իրեն և կը հրաւիրէ զինքը ի յարգանս պատուասիրութեան վճարել այդ գումարը, հակառակ պարագային իր խոստումը յարգել տալու համար հարկ եղած տեղ դիմելիքը ազդարարելով իրեն. Տ. Յ. Ս. Փափազեան խիստ ծանր և անլուր նախատանօք լի նամակաւ (*) մը կը մերժէ վճարումը և այսպէսով ամիսներէ ի վեր մինչև այսօր վճարուած չէ այդ հաշիւը:

ԻՐԱԶԵԿ

(Մնացածը յաջորդով)

(*) Յիշեալ խիստ ծանր նախատինքներուն և վիրաւորանքներու համար կիմանանք թէ Թաղականութիւնը որոշած է տեղական իշխանութեանց դատախազին յանձնել խնդիրը:

ՏԻԿԻՆ ՔՆԱՐ ՍՎԱՃԵԱՆ

«Վէսէլօ» հայ դերասանական խումբը ամսոյս 30ին Տիկին Քնար Սվաճեանի օգտին պէտք է մի ներկայացում տայ: Տիկինը «Վէսէլօ» խմբի առաջին դերասանուհին է, իր արհեստը սիրող, նրան նուիրուած եւ իր խաղերի մէջ հանդիսատեսների վրայ ազդող:

Հայ դ'րամանուհու կեանքը շատ դժուար է, ու ճանապարհը փշոտ: Բացի նիւթական զրկանքներից նա ենթակայ է եւ բարոյական զրկանքների: որոնք աւելի են ազդում թատրոնը իրեն գործունէութեան ասպարէզ ընտրած հայ կնոջ վրայ, քան նիւթականը. ու հայ կինը, մանաւանդ երիտասարդ կինը մեծ կամքի ուժ պէտք է ունենայ դիմանալու այդ բոլորին եւ շարունակելու գեղարուեստին ծառայել, առանց իր կին եւ մայր կոչումը մոռանալու:

Այսօր Տիկին Քնար թէ հայ մայր է թէ կին եւ թէ հայ դերասանուհի. Նրա ամուսինը, նոյնպէս դերասան, Պ. Ա. Սվաճեան արուեստին ծառայելով հիւանդացած՝ բժիշկների խորհրդով Պոլիս է գնացել բուժվելու. ուրեմն անկարող է գոնէ առ այժմ իր աշխատանքով ապրել եւ օգնական հանդիսանալ իր կնոջ եւ զաւակին. ընդհակառակը Տիկին Քնարին է վիճակուել հոգալ ամբողջ ընտանիքի մասին:

Ուստի Վառնայի հայ հասարակութիւնը պարտաւոր է Տիկին Քնարի օգտին տրուած ներկայացման ներկայ լինել, երկու կարեւոր հանգամանքներ աչքի առաջ ունենալով. Նախ իբր գեղարուեստին ծառայող հայուհի նրա արժանիքը գնահատելու համար, երկրորդ որ արուեստին ծառայող հայուհու օգնութեան են սպասում նրա փոքրիկ զաւակը, հիւանդ ամուսինը: Եւ միայն այսպէսով կարելի է քաջալերել երիտասարդ հայ դերասանուհուն:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՌՈՒՍԻԱՍՏԱՆ

Ամբողջ աշխարհ գիտէ թէ հիւսիսային Կիկլոպի վերջի տարիներու յարատեւ շարժումները, իր երկրի ընդարձակ սահմանները, իր հպատակներու այլասեռ ու այլազան հոծ տարրերէ բաղադրութիւնը և իր պատմական խնդիրները ծայրագոյն Արեւելքի մէջ, պարտաւորեցուցին զինքը ինչ ինչ ներքին բարեկարգութիւններ ընել: Նիքոլա Բ. երբ գահը բարձրացաւ, Ռուսիան Բոպէտոնոսցէվի ձեռքը գտաւ. ճնշելու օտար տարրերը, խեղդելու ռէժիմը իր գագաթնակէտին հասած էր. երիտասարդ ինքնակալի գահակալութիւնը երախտագիտական ու համակրալիր ցոյցերով դիմաւորուեցաւ այդ բազմաթիւ ժողովուրդներէն, որոնք այդ ռէժիմի վախճանը

հանգիստ սրտով հանդիսատես ըլլար, այլ իր կարողութեան չափով ան ազգ եւ հայրենիք ունեցած անհատական պարտականութիւնը կատարելու համար, իջաւ ասպարէզ գործելու:

Խումբիկեան Կարապետն, այդ անձնուէր հայրենասէրներէն մէկն ըլլալով, ինչպէս որ 1872 եւ 73 թուականներուն տեսած էինք, շատ պարզ էր որ չի պէտք կրնար ըսել. գործի ժամանակը եկած հասած ըլլալով, 1881 թուականին հանրութեան օգտին անձնական շահերն զոհելով, ութը ընկերներով ճանապարհ ինկաւ դէպի Մուշ. Կարին հասնելով քանի մը օր շունչ առնելէ յետոյ, Բիւրակնեան լերան Փալան-Թոքան շղթայի ճանապարհով, կրկին իր ճանապարհը շարունակեց, նոյնիսկ գաւառ հասնելով, որ պատրաստուած ըլլալուն համար, Ջիւթլիկ ըսուած հայ գիւղ մը կը գիշերին: Այդ գաւառը լեռնադաշտային ըլլալով, քիւրտ ձըպրանցի աշիրէթին կը պատկանէր, 60—70 գիւղերէ բաղկացեալ, միմիայն երկու հայ գիւղեր կը գտնուէր մէջերնին, մէկը Ջիւթլիկ, իսկ միւսը Հասըն Օվայ:

Խումբիկեանը՝ առաջին անգամ երկու տարի Սուրբ Կարապետ մնալով, քիւրտ աշիրէթներու վրայ իր որոշակի գաղափարը կազմած էր, եւ ինչ վայրենի գազան ըլլալնին գիտէր. միեւնոյն ժամանակ ալ առանց տեղերու եւ դիրքերու մասին հետամտած էր տեղեկանալ. Նա մանաւանդ շատ տեղեր իսկ իր աչքով տեսած, որպիսին է Գանլը-Տէրէ ըսուածը, որ առաջի գալուն իր անցուդարձը այդ տեղէն եղած էր. եւ Ջիւթլիկ գիւղէն դէպի Մուշ չորս ժամ հեռաւորութիւն ունի. հետեւաբար չի պիտի կրնար առոր վրայ անուշադիր մնալ, կարեւորութիւն չի տալով, որով Ջիւթլիկի մէջ Գանլը-Տէրէէն անցնելու ծրագիրը իր ընկերներով պատրաստեց: Առաւօտեան արշալոյսէն մէկ ժամ առաջ ելնելով, արեւածագին Գանլը-Տէրէի մէջ մտնելու, կազմ եւ պատրաստ, եթէ հարկ ըլլայ, գալիք հետեւանքին դիմադրելու:

Նոյնիսկ գաւառին մէջ մտած միջոցին, քիւրտերը՝ չորս ձի բեռցուած ոտից մինչեւ գլուխ զինուած ութը հոգիէ բաղկացեալ հայերն տեսնելով, շատ պարզ էր որ չի պիտի կրնային հաշտ աչքով նայիլ իրենց համար, պատրաստուած այդ համադամ պատառին, որով լրտեսող երկու ձիաւորներ առանց ետեւէն ձգելով, իրենք ալ պատրաստուելով, չիտակ Գանլը-Տէրէ կուղեւորին, մինչեւ այդտեղ հասնելը 60ի չափ ձիաւորներ կը լրանան:

Առաւօտեան արշալոյսին մօտ, լրտեսող երկու ձիաւորներ, հայ խումբին դէպի Գանլը-Տէրէ ուղղուիլն տեսնելով շուտ ընդ փոյթ ուրիշ ճանապարհաւ մը առաջ կանցնին լուր տալու. այնտեղ հասնելով ամէն անցքեր գոցել կը սկսին. մէկէն Խումբիկեան իր ընկերներով վրայ կը հասնի, եւ ամբողջ անցքեր գոցուած կը գտնէ:

Հայերն՝ ձիերու վրայ բեռցուած մեծ մասը փամփուշտ ըլլալով, մէկէն վար առնել կը սկսին, իրենց հետ առնելով լեռ կը բարձրանան, ձիերը ճանապարհի վրայ ձգելով, առանց վարանելու թագստոցի դիրքերը կը գրաւեն. երկուստեք հրաձգութիւնը կը սկսի, ու քանի մը ժամ կը տեւէ: Հրացաններուն ձայնէն քիւրտերը երթալով այդ կռուոյ վայրը կը բարձրանան, կռուոյն մէջ քիւրտերէն չորսը կը վիրաւորուին, եւ ութը ձի կը սպաննուի. Նոյն միջոցին Կարապետ բարկութենէն կրակ կտրած, քիւրտերուն սպաննալ կը սկսի. «Մենք մինչեւ հիմա մեր գնդակները սպաննելու նպատակաւ ձեզի չէինք ուղղած, իսկ այժմ առանց խնայելու պիտի զարնենք. քանի որ մենք Ս. Կարապետի միաբաններ ենք, ըստ այնմ պէտք է հեռանաք որ ապագային ծանր պատասխանատուութենէն ազատուիք»:

ՄԱՆԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

(Շարունակելի)

կը տեսնային կայսեր ալատական ձգտումներուն առաջ։

Եւ իրօք, օգտուելով պատանիին իր անձնիշխանութեան թագաւորութեան մեղրալուսինին՝ տոգորուած մարդկութեան ծառայելու փափաքին իտէալներէն ու ներշնչուած այդ իր երկրի հեռաւոր անկիւններէն հասած կենդանի արձագանքներէն որ կուգային իր գահոյից շուրջը զինքը փառաբանել ու իբրեւ հիւսիսային լուսաւոր աստղ պաշտել։ Աստն մը անհուն համակրական ու անկեղծ հպատակութեան սրտաբուխ արտայայտութիւններէն գլացուած ձեռնամուխ եղաւ միլիոնատէր ժողովրդի բաղդը խլել Սինոդի Օպէր-Պրոկորոր Բօնպէտոնոսցէվի ճանկերէն։ Ուրախութիւնը ընդհանուր էր. սկսան շատ մը բարեփոխութիւններ ներմուծուիլ Ռուսական վարչութեան մէջ, վերցուեցան կարգ մը յետադէմ կարգադրութիւնները, արգիլուեցաւ վարչական աքսորանքները որոնք ոստիկանապետներու լիազոր իրաւասութեանը տակն էին, նաեւ օրինագիծ մը ընդգծուեցաւ մամուլին ու գրականութեան աւելի բարձր վերելք տալու։ Սակայն քիչ ժամանակամիջոցի մէջ ամեն բան բոլորովին հակառակ ուղղութիւն առաւ. պատանի կայսրը շատ հեշտութեամբ համակերպուեցաւ դարձեալ այդ անտանելի Բօպէտոնոսցէվի ղեկավարութեանը ու բոլորովին անոր ուժեղ ազդեցութեանը տակ մնաց։ Այն չնչին ու անարժէք ազատութիւններն որ ուսանող դասակարգին տրուեցաւ, Բօպէտոնոսցէվ օգտուեցաւ անոնցմով. պատահեցան խռովութիւններ, ընդհարումներ ոստիկանութեանը հետ, կայսրը բոլորովին անտեղեակ այդ դարձուածքներուն, իր դժգոհութիւնը յայտնեց։ Լիպէռալիզմի հակառակորդները յաղթանակը տարին, առաւ փառաւորապէս համոզեցին կայսրը այդ բնական անյարմարութեանը — մինչեւ իսկ յարաբերական ազատութեան մը։ Եւ ամէն բան իր նախկին խաւարապաշտ ու բռնապետական ճամբան գտաւ. պալատական էնթրիգները շատցան, երիտասարդ ինքնակալի ամենամտերիմ բարեկամը իշխան Ուխտոմսքի (Ս. Պէթէրսպուրկի Վէտոմօստի խմբագիրը) ոստիկանական խիստ հսկողութեան ենթարկուեցաւ, Բօպէտոնոսցէվ ձարին ներկայացուց Ուխտոմսքին աքսորելու ուքազը, ձարը չը ստորագրեց և չափազանց նեղացած 3 ամիս իր ներկայութեանը չը ընդունեց Սինոդի Օպէր-Պրոկորորը։

Բօպէտոնոսցէվի արբանեակները սիրտ առնելով երիտասարդ կայսեր յայտնած դժգոհութենէն՝ ուսանողական խլրտումներու առթիւ, աւելի լաւ ամրացնելու համար այդ յետադիմական ռէժիմը, Ներքին գործոց Նախարարութեան մէջ նոր-պաշտօն մը հիմնեցին «Երկրորդ օգնական Մինիսթրի» այս կարեւոր պաշտօնին նշանակուեցաւ պետական խորհրդի անդամ Բ. Բ. Տուրնով, յայտնի դէմք մը Ալէքսանտր Գ. ժամանակի ծանօթ իր անգթութեամբ իբր ոստիկանութեան պրօկորոր. տար յանձնարարուած էր արմատախիլ ընել Նիհիլիզմը Ռուսիայէն. Տուրնովօ Գերմանիա, Ֆրանսա ու Զուիցերիա ճամբորդելով մօտէն սկսաւ հետեւիլ ռուս գաղթականներուն ու ուսանողներուն. իրնէ օժտուած ըլլալով Ռուսական նկարագրի բոլոր յատկութիւններովը շատով կը գտնէ իրեն գործիք ընտրելու անհատները։ Վերադառնալով Ռուսիա առաջարկեց շատ մը ծրագիրներ, և ձեռնարկեց բարեփոխել Պէթէրսպուրկի ոստիկանական կոմը որոյ շնորհիւ վերջին ուսանողական ցոյցերու ժամանակր այդ ոստիկանութիւնը իր քաջութիւնը ցոյց տուաւ։

Տուրնովօ 1895ին քաղաքական յանցաւորներուն դէմ իր սեղանին մէջ անգութ օրէնք մը ուզեց քալեցնել պետական խորհրդի մէջ, բայց չի յաջողեցաւ։ Նոյնպէս ռուսացման ծրագիրը օտար ազգերու դէմ խորհրդի անդամներու մեծագոյն մասի աշհամարանքին արժանացաւ։ Այս անձը Ալեքսանդր Գ.ի կենդանութեանը ժամանակ Բօպէտոնոսցէվի թելադրութեամբ փորձեց աքսորել տալ Սիպիրի խորերը Լէվ Թոլսթոյը, սակայն Ալեքսանդր Գ.ի խիստ կշտամբանքին կենթարկուի որուն կըսէ, «դուն ինչպէս կը յանդգնիս Ռուսիոյ փառքը ու հպարտութիւնը եղող փիլիսոփային ձեռք երկարել, ուրիշ անգամ այդ տեսակ պահանջներով իմ առջեւ չը ներկայանաս, չէ թէ դու կը կրես միեւնոյն պատիժը»։

Այս անձն է որ հիմակ Ռուսական վարչութեան գլուխ կեցած է, և երկիրը կը կառավարէ. ազատամիտ Նիքոլա Բ.ի օրով այդ ահագին կայսրութիւնը կը հեծէ յետադիմական ու ոստիկանական ցանցի մէջ։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Սոֆիա

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Վանայ գաւառի Կարճկանի Օզունց գիւղացի Մարտիրոս Տէր Մանուէլեան 26 տարեկան երիտասարդ, երեք տարիէ ի վեր է որ գտնուիլը յայտնի չէ. երեք տարի առաջ Ռումանիոյ Եաշ քաղաքը երկրաչափի մը գրագիրն եղած է եղեր, ուստի որոնք որ գիտեն եւ կը ճանչնան զինքը հաճին իր հասցէն ուր եւ ինչ գործով զբաղիլը իմացնեն խմբագրութեանս։

— Ռոմանիա Մեղու. ձեր կրօնականներու մասին գրուածը չի տպագրուի, որովհետեւ շատ ծեծուած խնդիր է։

— Զէրնա-Վօտա Թ. Տ. Յ. Թերթերը շարունակ կը ղրկուին ինչ «Դրօշակ» ստանալու համար դիմեցէք միւնեղ՝ խմբագրութեան «Դրօշակի»։

— Պուքրէշ եւ Ռուսչուք մինչեւ որ ձեր իսկական անուններ եւ հասցէներ չը լինին չեն տպագրուիր։

— Վառնայ Եր. Թուզ. ձեր նամակը չի տպագրուի իր անպատշաճ ոճին համար։

— Պուրկազ Դիտող՝ ձեր նամակին մենք ժամանակին քարզ փոստով մը պատասխանեցինք. ձեր բուռն մաղթանքը հեր մենք չենք կրնար անսնուիլ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անգլիական գահաժառանգ իշխանը Գոբէնհակէն եւ Թալու համար Պրիւքսէլէն անցած է. անյայտ անձնաւորութիւն մը Պրիւքսէլի մէջ ատրճանակ պարպած է իշխանի վրայ, բայց վնաս մը չէ պատճառած։ Յանցաւորը ձերբակալուած է։ 16 տարեկան անիշխանական մըն է Լիպիրօ անունով. յայտարարած է որ իշխանը սպաննելու նպատակը ունի եղեր, եթէ հնար ունենար պիտի կրկնէր և չի զղջար իր ըրածին վրայ։

— Թրանսվալի կառավարութիւնը յայտարարած է որ քանի մը քաղաքներու Անգլիական բոլոր հպատակները իրենց ընտանիքներով միասին պարտաւոր են 48 ժամուան մէջ հեռանալ Թրանսվալէն։

— Բարձրագոյն Դուռը Մաքսային տուրքերու մասին դեսպաններու կողմէն եղած հաւաքական բողոքագրին պատասխանած է որ Թուրք կառավարութիւնը իրաւունք ունի բարձրացնելու որովհետեւ ժամանակաւոր միջոցներ են և Մայիս մէկին միայն պիտի սկսի գործադրուիլ։

— Օրանժի Նախագահ Շթէյն Ֆլօքսարտի մէջ յայտարարած է որ երկու հասարակապետութիւնները Թրանսվալ և Օրանժ պատգամաւորութիւն մը ղրկած են Եւրոպա և Ամերիկա, որպէսզի ջանան չէզոք պետութիւնները համոզելու միջամտելու որեւէ [illegible] մը դադրեցնել։

— Պօէրները և անգլիացիներու միջեւ ընդհարումներ տեղի կունենան, թէեւ դեռ կարեւոր ճակատամարտ մը եղած չէ. քանի մը տեղեր պօէրները յաջողութիւններ ունեցած են և զգալի վնասներ հասցուցած անգլիացիներուն։

— Լօրտ Րօպէրտս հեռագրած է որ անգլիացիները ժէնէրալ Մէթուէնի հրամանաւ շրջապատեր են պօէր ժէնէրալ Մարլին փոքրիկ զօրագունդի մը հետ, և սպաննիր են ժէնէրալ Մարլը։ Այս ալ պօէրներու կարեւոր զօրավարներէն մին է։

— Պուլկարիոյ ելեւմտական Նախարար Պ. Բաբրիքօֆ Բեթերսպուրկ հասած է մեծ և ընդունելութիւն գտած ռուս կառավարութեան կողմէ։ Լուր կը պտըտի թէ Ռուսիոյ երաշխաւորութեամբ Պուլկարիա 40 միլիոն ռուբլի փոխառութիւն մը պիտի ընէ Ամերիկայի մէջ։

ԹԱՏՐՈՆ «ՍԱՆԹՐԱԼ»

«Վէսէլլօ» հայ դերասանական խումբը, վաղը գիշեր, Մարտ 30, առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացնէ՝ ի նպաստ Տիկ. Բինար Սմաճեանի՝ առաջին բացարձակ դերասանուհիին, առաջին անգամ ներկայանալի «Յանցաւոր մօր մը զղջումը»։ Բարոյալից թատերգութիւն 4 արար. Թարգմանեալ ի գաղղիերէնէ։

«Բռնի ամուսնութիւն» ծիծաղաշարժ գաւեշտ 1 արար, հեղինակութիւն Մոլիէրի։

Միջնարարներու ատեն աւուճ Պարոն և Տիկին Վլատիմիրօֆի կողմէ Տուէթթօներ։

ԱԶԴ

Շաբաթ Ապրիլ մէկին երեկոյան ժամը 8ին պուլկար բողոքականաց ժողովարանը դասախօսութիւն պիտի ըլլայ աճկերէն լեզուաւ թէ Հին եւ Նոր կտակարանները եւ Ղուրանը ինչպէս են գոյացեր։

Ա. ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆՑ

„ՇԱՒԻՂ"

Յառաջիկայ շաբաթ օր հրապարակ կելլայ Շաւիղի Բ. թիւը հետեւեալ բովանդակութեամբ.

Արտասահմանի հայ մամուլը, Երուանդ Արմաքէշխանլեան. — Որբը (մենախօսութիւն) շար. եւ վերջ, Դամեր-Արշաւիր. — Օրուան տպաւորութիւններ, Կիօն Միքայէլեան.— Օրմանեան. Ե. Ե. — Կանխածիննները (գլխական արձագանք) Տօքթ. Յ. Ս. Փափազեան. — Վերջին գիշերը (հնչեակ). Ջեֆիրօ. — Արեան ուժը, Եր. Արմաքէշխանլեան. — Սուլթանին ներքինիները. — Կիսամսեայ։

Շաւիղ ձեռքէ չի ծախուիր։ Բաժնեգինն է՝ Պուլկարիոյ համար 10 ֆրանք, արտասահմանի համար 12 ֆրանք։

Հասցէն՝

Rédaction de la revue «Chavigh»
pensionat Arménién
Varna

ԴԱՅԵԱԿ

Փ. Պոլիս Հաճի Հասան Փողոց

Տիկ. Տիրուհի Դ. Մարսեան երկար տարիներէ հետէ կը կատարէ դայեակութեան արհեստը անձնական յաջողութեամբ։ Կը բուժէ նաեւ կանանց ներքին հիւանդութիւնները։ Արդէն դարմանած է բազմաթիւ կիներ։ Ունի զանազան բժշկական վկայագիրներ իր ձեռնհասութեան համար։

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ
ՏԻԿԻՆ Ե. ՉՕՐԵԱՆԻ (ՖԻԼԻՊԷ)

Կընդունուին 4—7 տարեկան մանուկներ, դասերը առաւօտեան 9—12 եւ կէս օրէն վերջ 2—5։

Հեռու բնակող մանուկները ճաշերնին կրնան մանկապարտէզին մէջ ընել եւ մինչեւ դասերուն սկսիլը մանուկ հսկողութեան տակ խաղալ։

Վճարը ամսական ութը լեւ։

Печатница „Взаимность" Варна